

Матвієнко-Біляєва Г.Л., к.е.н., доцент
доцент кафедри підприємницької діяльності
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

РИЗИК – МЕНЕДЖМЕНТ І МІСЦЕ ЙОГО В УПРАВЛІННІ БІЗНЕСОМ

Ризики завжди супроводжують будь-яку економічну діяльність, впливають на фінансовий стан сучасного підприємництва. До них можна віднести ризики техногенних катастроф, аварій, невиправданих фінансових вкладень, несподіваного виграшу, отримання премії або події, що є збігом обставин, кожне з яких може привести до непрямих і прямих фінансових втрат або придбань. Також ризик незмінно був одним з найважливіших умов сучасного бізнесу, оскільки якщо говорити про головну мету підприємницької діяльності як про збереження і збільшенні ресурсів організації в часі, то ризик - це неясність і невпевненість в отриманні очікуваного кінцевого результату.

На сьогоднішній день управління ризиком є одним з актуальних питань у підприємницькій діяльності. Багато авторів відзначають, що сама сутність підприємництва тісно пов'язана з ризиком. Ризик-менеджмент - це система, що включає в себе ідентифікацію та аналіз ризиків, управління ними (мінімізація або знешкодження загроз, з метою прибутковості і успіху її діяльності підприємства в довгостроковому аспекті. До числа основних завдань ризик-менеджменту в сучасному бізнесі можна віднести [7]:

- 1) вибір стратегії управління ризиком;
- 2) розробку адаптивного до ризику режиму діяльності підприємства (організації);
- 3) організацію реалізації адаптивного режиму;
- 4) створення підсистеми управління ризиком на підприємстві;
- 5) розробку методології оцінки та управління ризиками;
- 6) контроль реалізації адаптивного режиму; оцінку впливу ризиків;

б) вибір і реалізацію методів управління ризиками, спрямованих на зниження їх негативного впливу.

Отже, ризик - це комбінація ймовірності подій і його наслідків в сучасному бізнесі. Ряд авторів визначають економічний ризик як можливість випадкового виникнення небажаних збитків, вимірюваних в грошовому виразі; інші - як ймовірність (можливість) втрати господарюючим суб'єктом частини своїх активів, недоотримання доходів або виникнення додаткових витрат в результаті здійснення виробничо-фінансової діяльності. Треті не пов'язують економічні ризики з настанням лише негативних подій, а визначають ризик як небезпека (можливість) втрат фінансових ресурсів, або отримання доходів, нижче очікуваних, або поява додаткових витрат, понад передбачених прогнозом.

Управління ризиком в системі управління підприємством включає стратегію і тактику ризик-менеджменту. Стратегія ризик-менеджменту є управління ризиком, засноване на довгостроковому прогнозуванні, стратегічному плануванні, виробленні обґрунтованої концепції і програми, що дозволяють не допускати або зменшувати негативний вплив на результати діяльності і, головне, отримувати високий дохід.

Найбільш ефективно систему ризик-менеджменту можна реалізувати шляхом виділення в систему управління підприємством конкретної організаційної одиниці. В якості організаційної одиниці не обов'язково має виступати окремий структурний підрозділ. Цю роль може виконувати окремий співробітник (менеджер з управління ризиками, ризик-менеджер - фахівець в галузі управління ризиками) або спеціалізована консультативна фірма.

У загальному вигляді організаційна структура, яка реалізує функції ризик-менеджменту представлена на рис. 1. Відповідно до представленої схемою можна виділити чотири основні проектні / робочі групи:

- 1) моніторингу та оцінки ризика;
- 2) планування заходів щодо зниження негативного впливу ризику;
- 3) управління в кризових ситуаціях;

4) перспективного методичного розвитку.

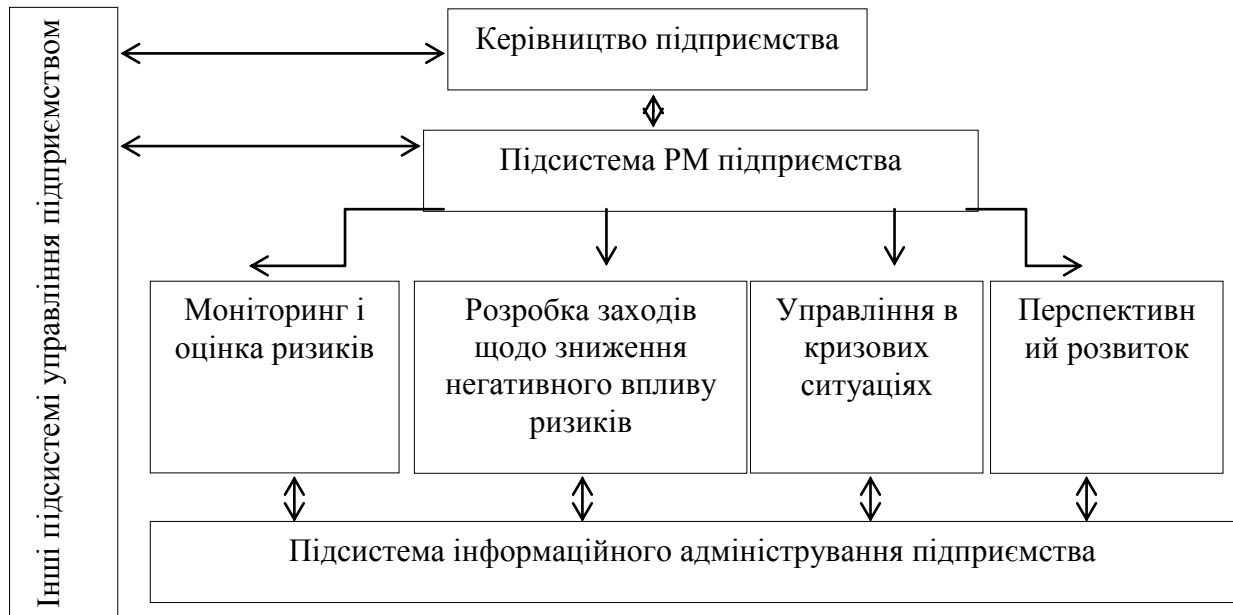

Рисунок 1 – Організація управління ризиками на підприємстві

Доступність і забезпечення підсистеми ризик-менеджменту необхідними відомостями і даними підтримуються підсистемою інформаційного адміністрування підприємства (організації).

Основне керуюче ланка організаційної структури ризик-менеджменту здійснює планування, організацію та координацію всієї роботи.

Для реалізації системи ризик-менеджменту в загальній інформаційній системі організації повинен бути присутнім блок, який відповідає за оцінку та аналіз ризиків, особливо це відноситься до кількісної оцінки ризиків.

Управління ризиками має здійснювати вище керівництво підприємства. При поступовому зростанні компанії функції з управління ризиками здійснюються службами безпеки, юридичним відділом, відділу внутрішнього аудиту або іншими службами.

Основною метою ідентифікації та аналізу ризиків є формування у осіб, що приймають рішення, цілісної картини ризиків, що загрожують бізнесу фірми, життю і здоров'ю її співробітників, майновим інтересам власників /

акціонерів, зобов'язаннями, які виникають в процесі взаємовідносин з клієнтами та іншими контрагентами, прав третіх осіб. Ідентифікація та аналіз ризиків передбачає проведення якісного, а потім і кількісного вивчення ризиків, з якими стикається фірма. Фактично на даному етапі забезпечується інформаційна основа для всієї процедури ризик - менеджменту.

Основна мета наступного етапу полягає в дослідженні тих інструментів, за допомогою яких можна перешкоджати реалізації ризику і впливу її негативних наслідків на бізнес фірми.

Вибір методів управління ризиком - етап, призначений для формування політики фірми в області боротьби з ризиком і невизначеністю. Необхідність подібної процедури вибору пов'язана з різною результативністю методів управління ризиком і різним обсягом ресурсів, необхідних для їх реалізації. Сукупність методів, обраних на даному етапі, є програмою управління ризиками.

Зміст етапу виконання обраного методу управління ризиком полягає у виконанні прийнятих на попередньому етапі рішень про реалізацію тих чи інших методів управління ризиком.

Етап моніторингу результатів і вдосконалення системи управління ризиком забезпечує зворотний зв'язок у зазначеній системі. Це дуже важливий етап, так як саме він забезпечує гнучкість і адаптивність управління ризиком, а також динамічний характер цього процесу.

Розглянуті етапи не обов'язково реалізуються послідовно: відповідні заходи можуть здійснюватися паралельно, можливе повернення до попередніх етапів і т.д. [7].

Конкретних інструментів і технік управління ризиками існує досить велика кількість. Зокрема, в міжнародному стандарті ISO / ІЕС 31010: 2009 приведена 31 техніка ризик-менеджменту, в числі яких досить широко використовуються в практиці зарубіжних компаній як FMEA (Failure Mode and Effects Analysis), HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points), Байєсови мережі і FN-криві.

Фінансові ризики виникають у сфері відносин ринкових суб'єктів з банками та іншими фінансовими інститутами. Також до них відносяться ринкові і макроекономічні ризики. Ринкові ризики пов'язані зі зміною дій конкурентів, переваг споживачів, розвитком інноваційних розробок, що викликають зміни економічних, технічних і суспільних тенденцій діяльності підприємств або галузі [11, с. 25]. Кожен підприємець свідомо (або несвідомо) йде на ринкові ризики в спробі передбачити зміни дій оточуючих економічних агентів.

Таким чином, система управління ризиками є одним із основних елементів у функціонуванні сучасного бізнесу. Вона допомагає при прийнятті ефективних управлінських рішень в усіх важливих сферах підприємницької діяльності.

Література:

1. Васюренко О. В. Ризик як складова економічних процесів // Фінанси України. - 2015. - № 7. - С.68-74.
2. Вітлінський В. Фінансовий ризик і методи його вимірювання // Фінанси України. - 2000. - № 5. - С. 13-23.
3. Клапків М. Методи ідентифікації фінансових ризиків // Фінанси України. - 2000. - № 1. - С. 39-46

Рубай О.В., к.е.н.

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Львівський національний аграрний університет

Вовчек Н. В., студент

АГРАРНІ РОЗПИСКИ – РЕАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Сьогодні аграрії намагаються самотужки знайти можливості забезпечення своєї діяльності фінансовими ресурсами. Проте, специфікою